

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Кафедра спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи
О.Б.Жильцов
20 16 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Спеціальна методика розвитку мовлення

(шифр і назва навчальної дисципліни)

напря́м підготовки 6.010105 «Корекційна освіта (логопедія)»

(шифр і назва напряму підготовки)

спеціальність _____

(шифр і назва спеціальності)

спеціалізація _____

(назва спеціалізації)

інститут, факультет, відділення Інститут людини

(назва інституту, факультету, відділення)

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
Ідентифікаційний код 02136554
Начальник відділу
моніторингу якості освіти
Програма № 1633
Жильцов
(підпис) (прізвище, ініціали)
« _____ » 2016 р.

2016 – 2017 навчальний рік

Робоча програма «Спеціальна методика розвитку мовлення» для студентів за напрямом підготовки 6.010105 «Корекційна освіта (логопедія)».

Розробники: К.В. Луцько, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти

Протокол від “30” серпня 2016 року № 1

Завідувач кафедри спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти
_____ (О.В. Мартинчук)

Розподіл годин звірено з робочим навчальним планом. Структура типова.

Заступник директора Інституту Людини _____ Н. А. Клішевич

ЗМІСТ

Пояснювальна записка

Структура програми навчальної дисципліни

I. Опис предмета навчальної дисципліни

II. Тематичний план навчальної дисципліни

III. Програма

Змістовий модуль I. Наукові основи спеціальної методики розвитку мовлення

Змістовий модуль II. Теорія та методика формування зв'язного мовлення дітей з порушеннями мовленнєвого розвитку

IV. Навчально-методична карта дисципліни «Спецметодика розвитку мовлення»

V. Плани практичних занять

VI. Завдання для самостійної роботи

Карта самостійної роботи студента

VII. Система поточного та підсумкового контролю

VIII. Методи навчання

IX. Методичне забезпечення курсу

X. Питання до екзамену

XI. Рекомендована література

Основна

Додаткова

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча навчальна програма з дисципліни «Спеціальна методика розвитку мовлення» є нормативним документом Київського університету імені Бориса Грінченка, який розроблено кафедрою спеціальної психології, корекційної та інклюзивної освіти Інституту людини на основі освітньо-професійної програми підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня відповідно до навчального плану напряму підготовки 6.010105 – Корекційна освіта (логопедія).

Робочу навчальну програму укладено згідно з вимогами Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи ЄКТС організації навчання. Програма визначає обсяги знань, якими повинен опанувати здобувач першого (бакалаврського) рівня підготовки, відповідно до алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни «Спеціальна методика розвитку мовлення», необхідне методичне забезпечення, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти.

Метою викладання навчальної дисципліни «Спеціальна методика розвитку мовлення» є формування у здобувачів першого (бакалаврського) рівня глибокого розуміння лінгводидактичних і психофізіологічних основ навчання рідного мовлення, озброєння їх спеціальними засобами, методами і прийомами роботи з дітьми з ТПМ.

Завдання навчальної дисципліни:

1) повідомити теоретичні основи методики, підкріплюючи її конкретним матеріалом, за допомогою якого майбутні фахівці-логопеди зможуть досягти високого науково-методичного рівня навчально-виховної роботи з формування та розвитку рідного мовлення дітей-логопатів;

2) виховувати у здобувачів студентів здібність оперувати відомостями з суміжних із спеціальною методикою розвитку мовлення наук в процесі сприймання та осмислення лекційного матеріалу, самостійного вивчення літератури, під час підготовки до практичних занять і в період проходження педагогічної

практики.

Процес вивчення дисципліни спрямований на **формування** наступних **компетентностей**:

1.	<i>Загальні</i>	
1.1	Світоглядна	Розуміння сутності і соціальної значущості майбутньої професії. Збереження національних духовних традицій.
1.2	Громадянська	Здатність робити свідомий соціальний вибір та застосовувати демократичні технології прийняття рішень. Уміння діяти з соціальною відповідальністю та громадською свідомістю
1.3	Комунікативна	Здатність до міжособистісного спілкування, емоційної стабільності, толерантності. Здатність працювати у команді. Вільне володіння українською мовою відповідно до норм культури мовлення, основами спілкування іноземними мовами
1.4	Інформаційна	Здатність до самостійного пошуку та оброблення інформації з різних джерел для розгляду конкретних питань. Здатність до ефективного використання інформаційних технологій в соціальній і професійній діяльності
1.5	Науково-дослідницька	Здатність виконувати навчально-дослідні завдання на основі аналітико-синтетичної мисленнєвої діяльності. Володіння науково-дослідними методами відповідно фахового спрямування. Обізнаність в особливостях проектної діяльності, готовність до її реалізації. Здатність до реалізації дефектологічних, педагогічних, психологічних, лінгвістичних, медико-біологічних знань для постановки дослідницьких завдань в професійній діяльності
1.6	Самоосвітня	Здатність до самостійної пізнавальної діяльності, самоорганізації та саморозвитку. Спрямованість на розкриття особистісного потенціалу та самореалізацію.
2.	<i>Фахові</i>	
2.1	Лінгвістична	Володіння знаннями з мовознавства (фонетики, фонології, орфоепії, графіки), які є базовими при вивченні порушень усного і писемного мовлення
2.2	Психолінгвістична	Володіння знаннями про закономірності мовленнєвого розвитку в онтогенезі, взаємозв'язку мовлення, мислення і свідомості; розуміння психолінгвістичної моделі мовленнєвої діяльності
2.3	Корекційно-педагогічна	Володіння знаннями і здатністю до раціонального вибору і реалізації корекційно-освітніх програм, методик і технологій корекції порушень мовленнєвого розвитку в умовах особистісно-орієнтованого підходу до розвитку осіб з психофізичними порушеннями.

2.4	Корекційно-методична	Застосовувати уміння: планувати освітньо-корекційну роботу з урахуванням структури порушення, актуального стану і потенційних можливостей осіб з тяжкими порушеннями мовлення; здійснювати корекційно-педагогічну діяльність в установах освіти, охорони здоров'я та соціального захисту; організувати корекційно-розвивальне освітнє середовище, добирати і використовувати навчально-методичне забезпечення.
2.5	Діагностико-корекційна	Володіння базовими знаннями і застосування методів корекційної роботи з розвитку психічної сфери дітей з особливими освітніми потребами. Здатність використовувати знання диференціальної діагностики при класифікації порушень мовленнєвого розвитку.
2.6	Логодіагностична	Володіння комплексом логодіагностичних методик визначення рівня сформованості мовленнєвих функцій та мовленнєвої діяльності.
2.7	Логокорекційна	Здатність здійснювати цілеспрямований добір методик і технологій для корекції психомоторного та мовленнєвого розвитку дітей з тяжкими порушеннями мовлення; Володіння методиками і технологіями корекції та розвитку мовленнєвої діяльності при різних мовленнєвих порушеннях. Здатність використовувати ігрову діяльність для формування та корекції правильного дихання, артикуляційних укладів, вимови, накопичення словника, вдосконалення граматичних форм мовлення, розвитку фонематичного сприймання; когнітивного розвитку.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен:

знати: наукові основи теоретико-методичних основ: предмет, завдання, методичні основи курсу, форми, засоби, методи і прийоми навчання дітей рідної мови; спеціальні методики навчання різних видів зв'язного розповідання дітей, методики словникової роботи, методики формування граматичної будови мови, методики роботи з художнім текстом та ілюстративним матеріалом, прийоми художнього читання та розповідання дітям, формування звукової культури мовлення та навчання грамоти;

вміти: використовувати теоретичні знання з даного курсу та споріднених дисциплін: "Психолінгвістика", "Сучасна українська мова", знання, здобуті під час самостійного опрацювання спеціальної літератури і на практиці, у процесі підготовки до практичних занять, моделювання педагогічних ситуацій; самостійно

складати мовленнєві зразки розповідей; розробляти конспекти занять, складати тексти дидактичних мовленнєвих ігор, добирати тексти художніх творів, планувати навчально-мовленнєву діяльність дітей; орієнтуватися у методичній літературі, творчо застосовувати наукові дослідження на практиці; знайомитися з передовим педагогічним досвідом працівників спеціальних дошкільних закладів для дітей із порушеннями мовлення.

Реалізація завдань для досягнення результатів навчальної дисципліни здійснюється шляхом використання як традиційних технологій, методів і форм навчання, так і інноваційних технологій, активних та інтерактивних форм проведення занять.

Програма складається з 2 модулів (3 кредити) – 108 годин: 16 год. лекційних, 12 год. практичних, 4 год. модульного контролю, 40 години самостійної роботи, 36 год. семестрового контролю.

Вивчення здобувачами вищої освіти навчальної дисципліни "Спеціальна методика розвитку мовлення" завершується іспитом.

СТРУКТУРА ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

I. ОПИС ПРЕДМЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-професійний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 0101 «Педагогічна освіта»	нормативна
	Напрямок підготовки 6.010105 «Корекційна освіта. Логопедія»	
Модулів – 2	Спеціальність:	Рік підготовки
Змістових модулів – 2		3-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання: немає		Семестр
Загальна кількість годин – 108		5-й
		Лекції
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 2	Освітньо-професійний рівень: перший (бакалаврський)	16 год.
		Практичні, семінарські
		12 год.
		Модульний контроль
		4 год.
		Самостійна робота
		40 год.
		Семестровий контроль
		36 год.
Вид контролю: іспит		

II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ п/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин							
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Практичних	Семінарських	Індивідуальна робота	Самостійна робота	Підсумковий контроль
Змістовий модуль I.									
Наукові основи спеціальної методики розвитку мовлення									
1.	Предмет, завдання та методологічні основи курсу спеціальної методики розвитку мовлення	4	2	2				2	
2.	Закономірності та принципи розвитку мовлення дітей	4	2	2				2	
3.	Завдання, зміст, форми розвитку мовлення дітей у спеціальному дошкільному закладі	7	3	1	2			4	
4.	Засоби, методи та прийоми розвитку мовлення в спеціальному дошкільному закладі	9	3	1	2			6	
	Модульний контроль	2							2
Разом		26	10	6	4			14	2
Змістовий модуль II.									
Теорія та методика формування зв'язного мовлення дітей із ПМР									
5.	Поняття зв'язного та творчого зв'язного мовлення. Розвиток мовних функцій.	8	4	2	2			4	
6.	Розвиток діалогічного мовлення. Спец. методика навчання бесіди	8	4	2	2			4	
7.	Спеціальна методика навчання дітей описам	7	3	2	1			4	
8.	Спеціальна методика навчання розповідання за картинами	7	3	2	1			4	
9.	Спеціальна методика навчання переказу художніх творів	6	2	1	1			4	
10.	Спеціальна методика навчання складання ,	8	2	1	1			6	
	Модульний контроль	2							2
Разом		46	18	10	8	-		26	2
Семестровий контроль		36							
Разом за навчальним планом		108	28	16	12			40	4

ІІІ. ПРОГРАМА

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І

НАУКОВІ ОСНОВИ

СПЕЦІАЛЬНОЇ МЕТОДИКИ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ

Лекція 1. ПРЕДМЕТ, ЗАВДАННЯ ТА МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ КУРСУ СПЕЦІАЛЬНОЇ МЕТОДИКИ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ (2 год.)

Визначення предмету, об'єкту, основного змісту та мети даного курсу. Поняття культури мовлення, його характеристика як правильність, нормативність, адекватність, логічність, різноманітність, естетичність, чистота, доречність.

Основні завдання спец. методики розвитку мовлення.

Методологічні основи курсу. Мова як спеціально людський засіб спілкування. Розвиток мовлення і розвиток мислення. Природнича психофізіологічна основа мови (вчення І.П. Павлова, П.К. Анохіна, О.Р. Лурія, О.О. Леонтєва). Психологічні основи спец. методики розвитку мовлення (вчення Л.С. Виготського, С.П. Рубінштейна, М.І. Жинкіна, Д.Б. Ельконіна, А.К. Маркової та інших). Мовознавство, лінгвістика як теоретичні основи методики розвитку та навчання рідної мови.

Основні поняття теми: мова, мовлення, мовленнєва діяльність, мовознавство, лінгвістика.

Рекомендована основна література

[1; 3; 5; 6;]

Рекомендована додаткова література

[2; 4;]

Лекція 2. ЗАКОНОМІРНОСТІ ТА ПРИНЦИПИ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ (2 год.)

Поняття закономірностей засвоєння мови. Характеристика закономірностей

засвоєння мови. Поняття чуття мови. Принципи навчання. Дидактичні принципи, загальні та спеціальні. Методичні принципи, загальні та часткові.

Основні поняття теми: мова, чуття мови, принципи.

Рекомендована основна література

[1; 3; 5;]

Рекомендована додаткова література

[2;]

Лекція 3. ЗАВДАННЯ, ЗМІСТ, ФОРМИ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ У СПЕЦІАЛЬНОМУ ДОШКІЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ (1 год.)

Основні та спеціальні завдання розвитку мовлення дітей. Операційні компоненти розгорнутого мовлення. Виховання звукової культури мовлення дітей. Розвиток словника дітей. Формування граматичної будови мови.

Розвиток діалогічного мовлення дітей. Навчання дошкільників монологічного мовлення. Ознайомлення з художньою літературою. Навчання грамоти. Поняття мовної, мовленнєвої та комунікативної компетенції.

Завдання та зміст роботи з розвитку мовлення в спеціальних дошкільних закладах.

Основні поняття теми: словник, граматична будова мовлення, звукова культура мовлення.

Рекомендована основна література

[1; 3; 5;]

Рекомендована додаткова література

[1; 2;]

Практичне заняття 1. Завдання, зміст, закономірності, принципи навчання мовлення.

Лекція 4. ЗАСОБИ, МЕТОДИ ТА ПРИЙОМИ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ В

СПЕЦІАЛЬНОМУ ДОШКІЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ (1 год.)

Основні засоби складеної програми формування і розвитку мовлення дітей (спілкування, ТЗН, художня література, зображувальне мистецтво, мова педагога).
Форми навчання та типи занять за дидактичною метою.

Методи і прийоми спеціального навчання рідної мови.

Характеристика методів формування та розвитку рідної мови. Словесні методи: розповідь, переказ, читання художніх творів, заучування віршів тощо. Наочні методи навчання: спостереження, екскурсії, огляди-екскурсії, розглядання предметів, картин, перегляд діафільмів, кінофільмів, дидактичні ігри з наочністю.

Практичні методи: словесні та дидактичні вправи, ігрові методи моделювання. Прийоми формування та розвитку мовлення дітей. Умови успішного формування та розвитку мовлення дітей.

Основні поняття теми: методи і прийоми навчання мови.

Рекомендована основна література

[1; 3; 5;]

Рекомендована додаткова література

[1; 2; 6;]

Практичне заняття 2. Засоби, методи і прийоми розвитку мовлення дітей раннього і дошкільного віку.

Контрольно-модульна робота № 1

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ЗВ'ЯЗНОГО

МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ ІЗ ПМР

Лекція 5. ПОНЯТТЯ ЗВ'ЯЗНОГО ТА ТВОРЧОГО МОВЛЕННЯ.

РОЗВИТОК МОВНИХ ФУНКЦІЙ (2 год.)

Речення як основна комунікативна одиниця мовлення. Поняття зв'язності та незв'язності мовлення (Л.С.Рубінштейн, А.М.Леушина). Види зв'язного мовлення. Діалогічне мовлення, визначення та форми. Монологічне мовлення, його характеристика. Поняття творчого зв'язного мовлення, його характеристика та місце в розвитку зв'язного мовлення.

Мовленнєві уміння та навички, що забезпечують дитині необхідне структурне та смислове оформлення висловлювання.

Особливості розгорнутого монологічного мовлення. Текст як засіб відтворення зв'язного мовлення, його будова. Мовні засоби тексту. Типи монологічного мовлення: опис, розповідь, роздум.

Опис, його сутність та структура. Види описів. Розповідь, її сутність та композиційна схема. Види розповідей. Роздум (міркування), його сутність і структура. Поєднання різних типів мовлення у тексті.

Основні поняття теми: зв'язне мовлення, монологічне мовлення, опис, розповідь, роздум.

Рекомендована основна література

[1; 2; 3; 5;]

Рекомендована додаткова література

[1; 2; 3; 5;]

Практичне заняття 3. Теоретичні основи формування зв'язного мовлення.

Лекція 6. РОЗВИТОК ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ.

СПЕЦІАЛЬНА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ БЕСІДИ (2 год.)

Характеристика та зміст діалогічного мовлення. Форми діалогічного мовлення.

Спец. методика навчання дітей початковим формам діалогу. Застосування прийому питання – відповідь. Питання, які відносяться до назв предметів. Питання, які відносяться до назв ознак і властивостей предметів. Питання, які стосуються дій та станів предметів.

Репродуктивні поширені запитання. Запитання пошукового характеру. Зміст та структура бесід. Спеціальна методика їх проведення

Основні поняття теми: діалогічне мовлення, бесіда.

Рекомендована основна література

[1; 2; 3; 5;]

Рекомендована додаткова література

[1-3;]

Практичне заняття 4. Спеціальна методика розвитку діалогічного зв'язного мовлення.

Лекція 7. СПЕЦІАЛЬНА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ ДІТЕЙ ОПИСАМ (2 год.)

Значення навчання описам для розвитку зв'язного мовлення дітей.

Короткий огляд методик навчання дітей складання описів, які існують у сучасній дошкільній педагогіці (Н.В. Віноградова, Л.В. Ворошніна, А. Зрожевська, А.С. Зімульдінова, В.П. Глухов).

Основне завдання та зміст опису. Зміст спец. методики навчання описам дітей із ТВМ.

I етап – підготовчий, його завдання, зміст. Порівняння як основа будь-якого розуміння і мислення. Навчання порівняння та знаходження рис подібності на основі встановлення аналогій із відповідним оформленням. Засоби формування порівняння.

II етап – основний. Формування елементарного усвідомлення структури опису,

навчання описам (фактичним, творчим, порівняльним) за схемою і без такої.

Навчання складання розповідей-описів про природу.

Основні поняття теми: опис фактичний, творчий, порівняльний.

Рекомендована основна література

[1; 2; 3; 5;]

Рекомендована додаткова література

[1; 3; 6;]

Лекція 8. СПЕЦІАЛЬНА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ

РОЗПОВІДАННЯ ЗА КАРТИНАМИ (2 год.)

Особливості роботи із сюжетною картинкою. Напрямки корекційно-логопедичного навчання. Принципи підходу до навчання зв'язного монологічного мовлення в процесі роботи над картиною.

Завдання у відповідності з мовленнєвим розвитком дітей. Види розповідей у відповідності з типом картин.

Підготовчий етап до складання розповідей за сюжетною картинкою.

Його мета, основний метод та зміст.

Основний етап, його мета, основні методичні прийоми, зміст. Типи розповідей: прості і складні. Планування розповідей. Особливості складання творчих розповідей за сюжетною картинкою.

Значення навчання розповідання за серією сюжетних картинок та вимоги до них. Зміст сюжетних серій послідовних картинок. Види серій сюжетних картинок за ступенем складності розуміння послідовності розгортання сюжету. Послідовність навчання складання розповіді за серією сюжетних картинок. Завдання, які розв'язують під час складання розповіді.

Варіанти подання дітям сюжетних картинок для складання розповідей.

Основні поняття теми: розповідь за картиною, серія сюжетних картин.

Рекомендована основна література

[1; 2; 3; 4; 5;]

Рекомендована додаткова література

[1-3;]

Практичне заняття 5. Методика навчання дітей описам фактичним, творчим, порівняльним. Методика навчання розповіданню за сюжетними картинами.

**Лекція 9. СПЕЦІАЛЬНА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ
ПЕРЕКАЗУ ХУДОЖНІХ ТВОРІВ (2 год.)**

Поняття переказу, його значення для розвитку зв'язного мовлення. Відбір творів для переказу та вимоги до них. Завдання, що постають у процесі навчання переказу.

Структура занять з переказу. Мета і зміст підготовчого етапу. Читання тексту твору. Розбір змісту твору. Переказ тексту. Види переказів. Аналіз та обговорення дитячих переказів.

Основні поняття теми: переказ, види переказів.

Рекомендована основна література

[1; 2; 3; 4; 5]

Рекомендована додаткова література

[1-4;]

**Лекція 10. СПЕЦІАЛЬНА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ
СКЛАДАННЯ ТВОРЧИХ РОЗПОВІДЕЙ (2 год.)**

Поняття творчого розповідання. Класифікація творчих розповідей в залежності від використаного матеріалу і за змістом. Уява як основа творчої розповіді. Закони, якими підкріплюється діяльність творчої уяви (за Л.С.Виготським).

Спец. методика формування творчого зв'язного мовлення у дітей із ТВМ. Напрямки та форми роботи. Засоби вербальної творчості.

Основні поняття теми: творчі розповіді, творче зв'язне мовлення.

Рекомендована основна література

[1; 2; 3; 4; 5;]

Рекомендована додаткова література

[1-4; 6;]

Практичне заняття 7. Методика навчання переказу художніх творів.
Методика навчання складання творчих розповідей.

Контрольно-модульна робота № 2

IV.Навчально-методична карта дисципліни «Спеціальна методика розвитку мовлення»

Разом: 108 год., лекції – 16 год., практичні заняття – 12 год. модульний контроль – 4 год., самостійна робота – 40 год., семестровий контроль – 36 год., іспит.

Модулі	Змістовий модуль I				Змістовий модуль II					
Назва модуля	Наукові основи спеціальної методики розвитку мовлення				Теорія та методика формування зв'язного мовлення дітей із ПМР					
Кіл. балів за модуль	60 балів				114 бали					
Теми	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Теми лекцій	Предмет, завдання та методологічні основи курсу спец. методики розвитку мовлення (1 б.)	Закономірності та принципи розвитку мовлення дітей (1 б.)	Завдання, зміст, форми розвитку мовлення дітей у спец. ДНЗ (0,5 б.)	Засоби, методи та прийоми розвитку мовлення в спеціальному дошкільному закладі (0,5 б.)	Поняття зв'язного та творчого зв'язного мовлення. Розвиток мовних функцій (1 б.)	Розвиток діалогіч. мовлення. Спецметодика навчання бесіди (1 б.)	Спеціальна методика навчання дітей описам (1 б.)	Спеціальна методика навчання розповідання щя картинами (1 б.)	Спеціальна методика навчання переказу художніх творів (0,5 б.)	Спеціальна методика навчання складання творчих розповідей (0,5 б.)
Теми практич. занять			Завдання, зміст, закономірності та принципи навчання (1 б.)	Засоби, методи, прийоми розвитку мовлення дітей раннього і дошкільного віку (1 б.)	Теоретичні основи формування зв'язного мовлення (1 б.)	Спеціальна методика розвитку діалогічного мовлення (1 б.)		Спеціальна методика навчання дітей описам (фактичним, творчим, порівняльним) і розповідання за картинами (1 б.)		Спеціальна методика навчання переказу і складання творчих розповідей (1 б.)
Бали за роботу на пр. зан.			10 балів		10 балів			10 балів		10 балів
Самост. робота	Табл. 6.1 (5 б.)	Табл. 6.1 (5 б.)	Табл. 6.1 (5 б.)	Табл. 6.1 (5 б.)	Табл. 6.1 (5 б.)	Табл. 6.1 (10 б.)	Табл. 6.1 (10 б.)	Табл. 6.1 (10 б.)	Табл. 6.1 (5 б.)	Табл. 6.1 (10 б.)
Види пот.конт.	Модульна контрольна робота 1 (25 балів)				Модульна контрольна робота 2 (25 балів)					
Іспит	40 б.									

Всього: 174 бал; коеф. 2,9

V. ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I
НАУКОВІ ОСНОВИ
СПЕЦІАЛЬНОЇ МЕТОДИКИ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ

Практичне заняття 1

Тема: Завдання, зміст, закономірності та принципи навчання мови і розвитку мовлення дітей раннього і дошкільного віку.

План заняття

1. Предмет і завдання спец. методики розвитку мовлення.
2. Методологічні основи спец. методики розвитку мовлення.
3. Закономірності засвоєння мови дітьми у нормальному мовленнєвому онтогенезі.
4. Принципи спеціального навчання дітей рідної мови і мовлення.
5. Завдання спеціального навчання мови і мовлення.

Рекомендована основна література

[1; 3; 4; 5;]

Рекомендована додаткова література

[1-4;]

Практичне заняття 2

Тема: Засоби, методи, прийоми розвитку мовлення дітей раннього і дошкільного віку.

План заняття

1. Засоби навчання дітей із ПМР рідної мови і мовлення.
2. Класифікація методів і прийомів навчання.
3. Аналіз дидактичного, наочного матеріалу, технічних засобів навчання, художньої літератури в спеціальному дошкільному закладі.

Рекомендована основна література

[1; 4; 5]

Рекомендована додаткова література

[1-4; 6;]

Контрольно-модульна робота № 1.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II

ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ ІЗ ПОРУШЕННЯМИ МОВЛЕННЄВОГО РОЗВИТКУ

Практичне заняття 3

Тема: Теоретичні основи формування зв'язного мовлення

План заняття

1. Поняття зв'язного мовлення. Види та типи зв'язного висловлювання.
2. Характеристика діалогічного мовлення. Типи та види діалогів.
3. Характеристика монологічного мовлення.
4. Поняття творчого зв'язного мовлення.
5. Форми та функції мовлення, їх розвиток у дітей.
6. Уміння та навички, необхідні для здійснення висловлювання.

Рекомендована основна література

[1; 2; 3; 5;]

Рекомендована додаткова література

[1-4;]

Практичне заняття 4

Тема: Спеціальна методика розвитку діалогічного мовлення дітей

План заняття

1. Поняття та зміст діалогічного мовлення.
2. Спеціальна методика навчання дітей початковим формам діалогу.
3. Спеціальна методика проведення бесід. Розмова з дітьми як засіб розвитку діалогічного мовлення.

Рекомендована основна література

[1; 2; 3; 5;]

Рекомендована додаткова література

[1-4;]

Практичне заняття 5

Тема: Спеціальна методика навчання дітей описам (фактичним, творчим, порівняльним) і розповідання за картинами

План заняття

1. Поняття та основний зміст опису. Теоретичний огляд спеціальної методики навчання дітей описам.
2. Аналіз складених студентами розповідей-описів, фрагментів конспектів занять.

3. Моделювання (рольові ігри) занять із формування описового мовлення у дітей із ПМР.
4. Що таке розповідь? Принципи роботи з сюжетною картиною.
5. Види розповідей за сюжетними картинками та етапи навчання розповідання.
4. Особливості роботи з серією сюжетних картинок. Спецметодика формування розповіді за ними.

Рекомендована основна література

[1; 2; 3; 5;]

Рекомендована додаткова література

[1-4;]

Практичне заняття 6

Тема: Спеціальна методика навчання переказу і складання творчих розповідей дітей дошкільного віку

План заняття

1. Поняття переказу. Структура занять з навчання переказу.
2. Відбір творів для переказу. Прослухати оповідання (казку). Визначити для переказу якої категорії дітей з ПМР воно (а) призначене. Скласти план переказування. Прийоми навчання переказування.
3. Поняття творчого зв'язного мовлення. Засоби розвитку вербальної творчості . Аналіз дидактичних завдань.
4. Підготовчий етап та структура занять з формування різних видів творчих розповідей.
5. Моделювання (рольові ігри) занять із розвитку різних видів розповідання дітей із ПМР.

Рекомендована основна література

[1; 2; 3; 5;]

Рекомендована додаткова література

[1-4; 6;]

Контрольно-модульна робота № 2.

VI. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I. НАУКОВІ ОСНОВИ СПЕЦІАЛЬНОЇ МЕТОДИКИ РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ

Тема 1. Предмет, завдання та методологічні основи курсу спеціальної методики розвитку мовлення (2 год.)

1. На основі опрацювання наукових праць Л.С.Виготського, С.П.Рубінштейна, М.І.Жинкіна, Д.Б.Ельконіна, А.К. Маркової та інших визначити взаємозв'язок у розвитку мовлення та мислення.

Література

[основна: 5; додаткова: 6]

Тема 2. Закономірності та принципи розвитку мовлення дітей (2 год.)

1. Скласти карту знань: «Закономірності та принципи розвитку мовлення дітей дітей раннього і дошкільного віку».

Література

[основна: 1; 3; 5; додаткова: 2;]

Тема 3. Завдання, зміст, форми розвитку мовлення дітей у спеціальному дошкільному закладі (4 год.)

1. Проаналізувати Програму виховання і навчання дітей від 2 до 7 років «Дитина» – розділи «Мова рідна, слово рідне», «Художня література», «Дитина у довкіллі»).

Література

[основна: 2; 6]

Тема 4. Засоби, методи та прийоми розвитку мовлення в спеціальному дошкільному закладі (6 год.)

1. Скласти схему класифікації методів та прийомів з розвитку мови і

мовлення.

Література

[*основна: 1; 3; 5; додаткова: 1; 2; 6;]*

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ ІЗ ПМР

Тема 5. Поняття зв'язного та творчого зв'язного мовлення. Розвиток мовних функцій. (4 год.)

1. Проаналізувати розвиток мовних функцій за періодизацією А.К. Маркової.

Література

[*основна: 1; 2; 3; 5; додаткова: 1; 2; 3; 5;]*

Тема 6. Розвиток діалогічного мовлення. Спеціальна методика навчання бесіди (4 год.)

1. Скласти план конспект логопедичного заняття з формування початкових форм діалогу.
2. Скласти план-конспект заняття–бесіди для дітей із ЗНМ II або III рівня.

Література

[*основна: 1; 2; 3; 5; додаткова: 1-3;]*

Тема 7. Спеціальна методика навчання дітей описам (4 год.)

1. Скласти карту знань: «Методика навчання описам дітей із фонетико-фонематичним недорозвиненням мовлення».
2. Скласти план-конспект логопедичного заняття з навчання дітей із ПМР описам (фактичним або про природу).

Література

[*основна: 1; 2; 3; 5; додаткова: 1; 3; 6;]*

Тема 8. Спеціальна методика навчання розповідання за картинами (4 год.)

1. Скласти анотацію до однієї з дидактичних картин останніх років видання за планом:

- автор серії, назва, рік і місце видання;

- назва картини, стислий зміст картини;
- методичні нотатки: а) у яких вікових групах і для дітей з яким рівнем мовленнєвого недорозвинення доцільно використовувати картину; б) структура та тип заняття з навчання розповідання;
- прийоми навчання розповідання.

2. Скласти план-конспект логопедичного заняття з навчання дітей із ПМР розповіді за серією сюжетних картинок.

Література

[основна: 1; 2; 3; 4; 5; додаткова: 1-3;]

Тема 9. Спеціальна методика навчання переказу художніх творів (4 год.)

1. Добрати оповідання та казки для переказування у відповідності з віковими та мовленнєвими можливостями дітей. Визначити прийоми навчання переказування відібраних творів.

Література

[основна: 1; 2; 3; 4; 5; додаткова: 1-4;]

Тема 10. Спеціальна методика навчання складання творчих розповідей (6 год.)

1. Скласти зразок казкової розповіді для дітей із ПМР старшого дошкільного віку.

2. Описати засоби розвитку вербальної творчості, дібрати дидактичні завдання.

Література

[основна: 1; 2; 3; 4; 5, додаткова: 1-4; 6;]

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали
Змістовий модуль I.		
Наукові основи спеціальної методики розвитку мовлення		
Тема 1 Предмет, завдання та методологічні основи курсу спецметодики розвитку мовлення (2 год.)	Практичне заняття, модульний контроль	5
Тема 2. Закономірності та принципи розвитку мовлення дітей (2 год.)	Практичне заняття, модульний контроль	5
Тема 3. Завдання, зміст, форми розвитку мовлення дітей у спеціальному ДНЗ (4 год.)	Практичне заняття, модульний контроль.	5
Тема 4. Засоби, методи та прийоми розвитку мовлення в спеціальному ДНЗ (6 год.)	Практичне заняття, модульний контроль	5
Змістовий модуль II.		
Теорія та методика формування зв'язного мовлення		
Тема 5. Поняття зв'язного та творчого зв'язного мовлення. Розвиток мовних функцій (4 год.)	Практичне заняття, модульний контроль	5
Тема 6. Розвиток діалогічного мовлення. Спецметодика навчання бесіди (4 год.)	Практичне заняття, модульний контроль.	10
Тема 7. Спецметодика навчання дітей описам (4 год.)	Практичне заняття, модульний контроль	10
Тема 8. Спецметодика навчання розповідання за картинками (4 год.)	Практичне заняття, модульний контроль	10
Тема 9. Спецметодика навчання переказу художніх творів (4 год.)	Практичне заняття, модульний контроль	5
Тема 10. Спецметодика навчання складання творчих розповідей (6 год.)	Практичне заняття, модульний контроль	10
<i>Разом: 40 год.</i>	<i>Разом: 70 балів</i>	

VII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Навчальні досягнення студентів освітньо-професійного рівня другого (бакалаврського) із дисципліни «Спеціальна методика розвитку мовлення» оцінюються за Європейською кредитно трансферно-накопичувальною системою (ЄКТС), в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок; розширення кількості підсумкових балів до 100 (до 60 балів за роботу протягом вивчення дисципліни і 40 балів за іспит).

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти (п. IV), де зазначено види й терміни контролю. Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у Європейську (ECTS) шкалу подано у табл. 7.1., табл. 7.2.

Таблиця 7.1

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного
(модульного) контролю

№ п/п	Вид діяльності	Кількість рейтингових балів
1.	Відвідування лекцій (1 бал)	8
2.	Відвідування практичного (семінарського) заняття (1 бал)	6
3.	Робота на семінарському занятті (10 балів) (2/ від загальної кількості занять)	40
4.	Виконання модульної контрольної роботи (25)	50
5.	Виконання завдання для самостійної роботи (5)	70
Підсумковий рейтинговий бал		174

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

- **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда, доповіді, презентація рефератів, участь в інтерактивних обговореннях.
- **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування; реферат, конспекти занять.
- **Комп'ютерного контролю:** презентації доповідей та творчих проектів.
- **Методи самоконтролю:** вміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Таблиця 7.2

Порядок переведення рейтингових показників успішності

Оцінка ЄКТС	Оцінка за шкалою Університету	Значення оцінки
A	90 – 100 балів	Відмінно – відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре – достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81 балів	Добре – в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно – посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо – мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
Fx	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання – незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання

F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу – досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни
----------	-----------------------	--

Кожний модуль включає бали за відвідування лекцій, практичних занять, поточну роботу студента на практичних заняттях, виконання самостійної роботи, написання модульної контрольної роботи.

Кількість балів за роботу з теоретичним матеріалом, на практичних заняттях, під час виконання самостійної та індивідуальної навчально-дослідної роботи залежить від дотримання таких вимог:

- ✓ своєчасність виконання навчальних завдань;
- ✓ повний обсяг їх виконання;
- ✓ якість виконання навчальних завдань;
- ✓ самостійність виконання;
- ✓ творчий підхід у виконанні завдань;
- ✓ ініціативність у навчальній діяльності.

VIII. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

проблемного, проблемно-пошукового, діалогічного, інтерактивного навчання.

1) За джерелом інформації:

- *Словесні:* лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.
- *Наочні:* спостереження, ілюстрація, демонстрація.
- *Практичні:* вправи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації:

індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання індивідуальних навчальних проектів.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; інтерактивні методи навчання, створення ситуацій пізнавальної новизни та зацікавленості.

IX. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- ✓ опорні конспекти лекцій;
- ✓ презентації лекцій;
- ✓ підручники та навчальні посібники;
- ✓ навчально-методичні посібники;
- ✓ робоча навчальна програма;
- ✓ збірка тестових і контрольних завдань для тематичного (модульного)

оцінювання навчальних досягнень студентів;

✓ засоби підсумкового контролю (комплект друкованих завдань для підсумкового контролю).

Х. ПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Дайте визначення поняття «словникова робота», розкрийте значення словникової роботи. Визначте закономірності становлення слова у дітей дошкільного віку.
2. Охарактеризуйте особливості формування граматичної будови мови у дітей з тяжкими порушеннями мовлення від 1,3 до 7 років.
3. Наведіть 2-3 приклади методичного забезпечення засвоєння словника дітьми з тяжкими порушеннями мовлення під час прогулянки.
4. Визначте методологічні основи характеристики слова, його роль у мові і мовленні. Охарактеризуйте слово з фізіологічної точки зору (вчення І.П. Павлова), розкрийте властивості слова з психологічної точки зору (вчення Л.С. Виготського).
5. Охарактеризуйте предмет морфології та основні поняття. Розкрийте методику засвоєння частин мови дітьми дошкільного віку і принципи їх виділення.
6. Розробіть фрагмент заняття з практичного засвоєння частин мови дітьми дошкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення (вікова група на вибір студента).
7. Розкрийте поняття смислу слова та його оволодіння дітьми дошкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення.
8. Охарактеризуйте зміст основних періодів у формуванні граматичної будови мови (за О.М. Гвоздєвим).
9. Наведіть приклади практичного засвоєння смислу слова дітьми з тяжкими порушеннями мовлення в процесі заняття (вікова група дітей на вибір студента).
10. Охарактеризуйте закономірності засвоєння слова дітьми з тяжкими порушеннями мовлення: кількісний ріст словникового запасу та його якісний розвиток (М.М.Кольцова, І.А.Сікорський, Л.С.Виготський, О.М.Леонтєв, Т.Є.Коннікова та інші).
11. Розкрийте особливості формування граматичних узагальнень у дітей дошкільного віку як основи засвоєння граматичної будови мовлення.
12. Розробіть фрагмент заняття з засвоєння граматичних узагальнень дітьми дошкільного віку (вікова група на вибір студента).
13. Визначте особливості засвоєння значення слова дітьми дошкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення.
14. Охарактеризуйте речення як знаряддя розвитку мислення і спілкування дітей дошкільного віку.
15. Наведіть приклад фрагменту заняття, спрямованого на засвоєння значення слова (слів) дітьми старшого дошкільного віку з тяжкими порушеннями

мовлення.

16. Визначте завдання та охарактеризуйте принципи словникової роботи з дітьми дошкільного віку із важкими порушеннями мовлення.
17. Дайте характеристику процесу та особливостям оволодіння синтаксичною будовою мовлення дітьми молодшого і старшого дошкільного віку з важкими порушеннями мовлення.
18. Наведіть приклад засвоєння граматичних значень слів дітьми з важкими порушеннями мовлення в процесі побутової діяльності (вікова група на вибір студента).
19. Охарактеризуйте зміст та напрямки логопедичної роботи з формування і розвитку пасивного і активного словника дітей з важкими порушеннями мовлення.
20. Окресліть завдання з формування граматичної будови мовлення у дітей дошкільного віку з важкими порушеннями мовлення.
21. Розробіть фрагмент заняття з активізації пасивного словника дітей молодшого дошкільного віку з важкими порушеннями мовлення.
22. Розкрийте особливості розвитку лексичної системності. Дайте визначення поняття семантичного поля (М.П. Кочерган), парадигматичних зв'язків слів.
23. Визначте шляхи формування граматичної сторони мовлення у дітей дошкільного віку з важкими порушеннями мовлення.
24. Наведіть приклади парадигматичних і синтагматичних зв'язків слів та їх реалізацію в процесі роботи з дітьми дошкільного віку з важкими порушеннями мовлення.
25. Дайте характеристику методів і прийомів словникової роботи з дітьми дошкільного віку з важкими порушеннями мовлення.
26. Розкрийте етапи навчання під час корекції граматичної сторони мовлення у дітей дошкільного віку з важкими порушеннями мовлення.
27. Розробіть фрагмент заняття зі збагачення словникового запасу (пасивного і активного) дітей старшого дошкільного віку з важкими порушеннями мовлення.
28. Розкрийте особливості спеціальної методики формування поняття "слово": слів – назв предметів, дій, ознак предметів.
29. Охарактеризуйте етапи навчання під час корекції граматичної сторони мовлення у дітей старшого дошкільного віку з важкими порушеннями мовлення.
30. Складіть порівняльну характеристику якості засвоєння назв предметів, дій і ознак дітьми дошкільного віку з важкими порушеннями мовлення.
31. Охарактеризуйте процес оволодіння дітьми молодшого дошкільного віку з важкими порушеннями мовлення словами – назвами предметів.
32. Розкрийте спеціальну методику формування поняття «речення» у дітей старшого дошкільного віку з важкими порушеннями мовлення.
33. Розробіть фрагмент заняття з формування поняття «речення» у дітей старшого дошкільного віку з важкими порушеннями мовлення.

34. Охарактеризуйте процес оволодіння дітьми молодшого і старшого дошкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення словами – назвами дій.
35. Розкрийте особливості спеціальної методики формування граматичної системи словотворення у дітей дошкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення.
36. Наведіть приклади оволодіння словотворенням дітьми різних вікових груп.
37. Охарактеризуйте процес оволодіння дітьми старшого дошкільного віку словами – назвами ознак предметів.
38. Визначте завдання та розкрийте спеціальну методику навчання складання простих речень дітей з тяжкими порушеннями мовлення.
39. Розкрийте умови, які на практиці забезпечують якісне оволодіння дитиною назвами предметів та дій. Охарактеризуйте роль піктограм, рухів у оволодінні словником.
40. Розкрийте етапи оволодіння дитиною раннього та дошкільного віку словом.
41. Дайте характеристику формування синтаксичних зв'язків слів у досвіді дитини дошкільного віку. Розкрийте особливості розвитку здатності до словотворення у дітей з тяжкими порушеннями мовлення.
42. Розробіть фрагмент заняття на природничому матеріалі з оволодіння синтаксичними зв'язками слів дітьми старшого дошкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення.
43. Охарактеризуйте динаміку оволодіння дітьми дошкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення значенням слова.
44. Визначте завдання та розкрийте шляхи формування граматичної сторони мовлення у дітей дошкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення.
45. Наведіть приклад фрагменту заняття із засвоєння прийменників та їх значень дітьми старшого дошкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення.
46. Визначте ступені узагальнення слів за значенням дітьми дошкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення (М.М.Кольцова).
47. Охарактеризуйте спеціальну методику навчання складання складних речень дітей дошкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення.
48. Назвіть умови підготовки дитини до оволодіння складнопідрядними реченнями. Визначте пріоритети у послідовності оволодіння просторовими та часовими відношеннями дітьми дошкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення.
49. Розкрийте поняття складоритмічної і звукової сторони мовлення при засвоєнні лексики дітьми дошкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення.
50. Дайте характеристику граматичної будови рідної мови, розкрийте значення її засвоєння для мовленнєвого розвитку дітей з тяжкими порушеннями мовлення.
51. Розробіть фрагмент заняття з вивчення вірша на основі складоритму (вікова група дітей на вибір студента).
52. Охарактеризуйте методи і прийоми словникової роботи у спеціальному дошкільному навчальному закладі для дітей з тяжкими порушеннями мовлення.
53. Розкрийте особливості засвоєння дітьми дошкільного віку з тяжкими

порушеннями мовлення граматичної будови рідної мови.

54. Розкрийте можливості використання піктограм при формуванні словосполучення та речення у дітей дошкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення.
55. Продемонструйте розуміння синтагматичних зв'язків слів та особливості їх засвоєння дітьми дошкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення.
56. Дайте характеристику процесу та особливостей оволодіння дітьми дошкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення синтаксичною будовою мовлення.
57. Наведіть конкретні приклади синтагматичних зв'язків та оволодіння ними в процесі прогулянки чи побутової діяльності дітьми молодшого дошкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення.
58. Розкрийте зміст та принципи формування словотворення у дітей із тяжкими порушеннями мовлення.
59. Розкрийте зміст основних періодів формування граматичної будови мовлення у дітей дошкільного віку (за О.М. Гвоздєвим).
60. Розробіть фрагмент заняття з реалізації першого періоду формування граматичної будови мовлення у дітей (за О.М. Гвоздєвим) з тяжкими порушеннями мовлення.
61. Продемонструйте спеціальну методику формування поняття “складовий склад слова” у контексті засвоєння складоритму слова.
62. Дайте теоретичне визначення синтаксису як предмету вивчення. Охарактеризуйте словосполучення і речення як самостійні синтаксичні одиниці.
63. Розробіть фрагмент заняття з реалізації другого періоду формування граматичної будови мовлення у дітей (за О.М. Гвоздєвим) з тяжкими порушеннями мовлення.
64. Охарактеризуйте етапність в роботі над словотворчими афіксами та її значення для збагачення лексики дітей дошкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення.
65. Розкрийте методи, прийоми та етапи навчання граматично правильного мовлення дітей із з тяжкими порушеннями мовлення.
66. Розробіть фрагмент заняття з реалізації третього періоду формування граматичної будови мовлення у дітей (за О.М. Гвоздєвим) з тяжкими порушеннями мовлення.
67. Розкрийте методику підготовки руки дитини до письма.
68. Охарактеризуйте спеціальну методику навчання складання словосполучень та простих речень дітей дошкільного віку з тяжкими порушеннями мовлення.
69. Наведіть фрагмент заняття зі складання словосполучень, зокрема, добір до основного слова масиву тих, які з ним пов'язані (вікова група дітей із тяжкими порушеннями мовлення на вибір студента).
70. Дайте загальну характеристику спеціальної методики і змісту словникової роботи в контексті граматики.

XI. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Богуш А.М., Гавриш Н.В. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови: [підручник] / За ред. А.М. Богуш. – К.: Вища школа, 2007. – 542 с.
2. Дитина. Програма навчання і виховання дітей дошкільного віку від двох до семи років / Наук. кер. програмою: О.В. Проскура, Л.П. Кочина, В.У. Кузьменко, Н.В. Кудикіна. / Мін. осв. і наук., мол. та спорту України, Головн. упр. осв. і наук. викон. орг. Київміськради (КМДА), Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. – 3-є вид., доопр. та доп. – К.: Київськ. ун-т імені Бориса Грінченка, 2012..
3. Ефименкова Л.Н. Формирование речи у дошкольников. – М.: Просвещение, 1981. – 112 с.
4. Жукова Н.С., Мастюкова Е.М., Филичева Т.Б. Преодоление задержки речевого развития у дошкольников. –М.: Просвещение., 1973.
5. Марченко І. С. Спеціальна методика початкового навчання української мови. Навчально-методичний посібник. - К: ВД «Слово», 2010. - 285 с.

Додаткова:

1. Алексеева М.М., Яшина В.И. Методика развития речи и обучения родному языку дошкольников. – М.: Академия, 1998.
2. Богуш А.М. Дошкільна лінгводидактика. Хрестоматія: [навч. посіб. для студентів вищих педагогічних навчальних закладів]. – Част. I і II. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2005. – 720 с.
3. Богуш А.М. Речевая подготовка детей к школе. – К.: Рад.школа, 1984. –174с.
4. Богуш А.М. Обучение правильной речи в детском саду. – К.: Рад.школа, 1990.
5. Бондаренко А.К. Учите детей сравнивать. – М.: Знание, 1981. –95с.
6. Вивчення української мови в підготовчих класах загальноосвітніх шкіл: Методичні розробки / Розроб. Вашуленко М.С. і Скрипченко Н.Ф. –К.; 1978. – 212с.